

### 1

Kunt u de actuele prognose voor het structurele EMU-saldo inzichtelijk maken geschoond van conjuncturele ontwikkelingen op dezelfde wijze als u het reguliere begrotingstekort heeft vormgegeven?

#### Antwoord

Het structurele EMU-saldo heeft het CPB bij het CEP geraamd en gepubliceerd in de elektronische bijlage (<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/Verzamelde-bijlagen-CEP24-22-februari-2024.xlsx>, bijlage 11). Zie de reeks hieronder. Het structurele saldo is niet gecorrigeerd voor de incidentele uitgaven voor de pensioenherziening op de begroting van Defensie (8,5 mld euro in 2026). Het is denkbaar dat de Europese Commissie dit bij haar inschatting wel gaat doen.

Tabel Raming van het structurele EMU-saldo

	2024	2025	2026	2027	2028
	% bbp				
Structurele EMU-saldo	-1,6	-1,5	-2,7	-2,2	-2,7

### 2

Ziet u buiten energieprijzen en een lager volume in wereldhandel nog meer concrete risico's van internationale conflicten?

#### Antwoord

Er zijn vele mogelijke kanalen waarlangs geopolitieke spanningen kunnen doorwerken op het terrein van de economie, waaronder onrust op financiële markten, verstoringen van kapitaalverkeer en gevolgen voor migratiestromen. Op dit moment ziet het CPB hogere energieprijzen en een lagere wereldhandel als de meest concrete risico's voor de korte termijn.

### 3

Kunt u een overzicht geven van de kerninflatie op eenzelfde wijze als dat er een overzicht is gemaakt van de consumentenprijsindex (CPI) en de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP)?

#### Antwoord

In onderstaande tabel is de cpi- en hicp-inflatie uit de kerngegevens tabel aangevuld met de kerninflatie (gedefinieerd als de cpi-ontwikkeling exclusief energie, voedingsmiddelen, alcoholhoudende dranken en tabak).

Tabel Raming verschillende inflatiereeksen

	2022	2023	2024	2025
	mutaties per jaar			
Inflatie, nationale consumentenprijsindex (cpi, %)	10,0	3,8	2,9	2,8
Inflatie geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp, %)	11,6	4,1	2,7	2,5
Kerninflatie, cpi (%)	4,3	5,5	3,5	3,0

### 4

Welke regelingen zijn allemaal gekoppeld aan het wettelijk minimumloon (WML)? Kunt u een volledige lijst opleveren, inclusief alle toeslagen, schijfgrenzen, afbouwpaden, et cetera?

#### Antwoord

Een overzicht van alle regelingen buiten de inkomstenbelasting die aan het wettelijk minimumloon gekoppeld zijn, is te vinden in tabel 5 op pagina 8 van de Nota naar aanleiding van verslag Wetsvoorstel verhoging minimumloon 2024 (<https://open.overheid.nl/documenten/f10d6cf5-ea1f-4308-9353-e85b5574bfee/file>).

Binnen de inkomstenbelasting werkt het wettelijk minimumloon direct door op het maximale pensioengevende loon (artikel 18ga, tweede lid, Wet op de loonbelasting 1964). Daarnaast is er via de hoogte van de AOW een indirecte doorwerking van het wettelijk minimumloon op de pensioenfranchise (artikel 18a, derde lid, Wet op de loonbelasting 1964). Ook hangen de inkomensgrenzen in de arbeidskorting (de zogenoemde "knikpunten") af van het wettelijk minimumloon.

## 5

Welke wettelijke regelingen worden geïndexeerd met de tabelcorrectiefactor? Kunt u een volledige lijst opleveren, inclusief alle toeslagen, schijfgrenzen, afbouwpaden, et cetera?

### Antwoord

Diverse bedragen in belastingwetgeving worden jaarlijks gecorrigeerd voor inflatie door toepassing van de tabelcorrectiefactor (tcf). In artikel 10.1 Wet IB 2001 is opgenomen welke bedragen jaarlijks met deze tcf gecorrigeerd dienen te worden. Daarnaast worden in verscheidene andere belastingwetten zoals bijvoorbeeld de Successiewet 1956, de Wet op de omzetbelasting 1968 en de Wet op de belasting van personenauto's en motorrijwielen 1992 bedragen gecorrigeerd met dezelfde tcf. Tot slot wordt deze tcf ook toegepast voor de correctie van bedragen in niet-belastingwetten. Voorbeelden hiervan zijn de verschillende vermogenstoetsen in de toeslagenwetten en accijnzen.

De indexatie van de bedragen in de belastingwetgeving wordt jaarlijks geregeld via de zogeheten bijstellingsregelingen.<sup>12</sup> In de toelichting bij de bijstellingsregelingen wordt een overzicht gegeven van de bedragen die geïndexeerd worden met de tcf. In die toelichting wordt ook uitgelegd dat een aantal bedragen op andere wijze geïndexeerd wordt dan met de tcf. Zo wordt voor het eigenwoningforfait bijvoorbeeld de ontwikkeling van woninghuren en eigenwoningwaarden gebruikt. De meeste bedragen worden elk jaar geïndexeerd, maar er is een aantal uitzonderingen op die hoofdregel. Zo worden de bedragen van enkele bestuurlijke boeten bijvoorbeeld eens in de vijf jaar geïndexeerd met de cumulatieve tcf over een periode van vijf jaar. Die indexatie heeft voor het laatst plaatsgevonden in 2020.<sup>3</sup>

## 6

Kunt u een volledig overzicht bieden van alle (landelijke) inkomensondersteunende regelingen, zoals toeslagen, uitkeringen, fiscale regelingen, et cetera?

### Antwoord

Het CPB kan een overzicht geven van toeslagen, fiscale regelingen en uitkeringen. Wat betreft uitkeringen is deze lijst niet volledig, maar bevat deze de meest bekende regelingen. Regelingen buiten deze drie categorieën, bijvoorbeeld gemeentelijke regelingen, zijn niet opgenomen in het antwoord op deze vraag.

Op dit moment zijn de volgende toeslagen aan te vragen:

- Huurtoeslag
- Zorgtoeslag
- Kindgebonden budget
- Kinderopvangtoeslag
- Kinderbijslag (de kinderbijslag wordt soms niet als toeslag gezien, omdat deze voor iedereen met kinderen onder de 18 jaar te ontvangen is)

De bekendste uitkeringen worden hieronder opgesomd:

- Bijstand
- AOW (Algemene Ouderdomswet)
- WW (Werkloosheidswet)
- WIA (wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen)
- Wajong (Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten)
- ANW (Algemene nabestaandenwet)
- ZW (Ziektewet)

<sup>1</sup> [Staatscourant 2023, 32714 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

<sup>2</sup> [Staatscourant 2023, 34842 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

<sup>3</sup> [Staatscourant 2019, 66970 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

Een overzicht van fiscale regelingen is opgenomen in bijlage 9 van de Miljoenennota, tabel 9.3.2. In deze tabel is per fiscale regeling het budgettair belang weergegeven. Alle regelingen met een positief budgettair belang zorgen ervoor dat burgers en/of bedrijven minder belasting betalen en kunnen daarmee gezien worden als een vorm van inkomensondersteuning. In de lijst is ook een beperkt aantal regelingen opgenomen met een negatief budgettair belang. Dit zijn regelingen die juist leiden tot hogere belastingen. Vaak gaat het om regelingen die de tegenhanger zijn van een andere fiscale regeling, zoals de hypotheekrenteaftrek (leidt tot een lagere belastingdruk) en het eigenwoningforfait (leidt tot een hogere belastingdruk).

**7**

Kunt u een compleet overzicht geven van welke maatregelen nog niet in het basispad zitten, inclusief de bijbehorende bedragen tot en met 2028?

### **Antwoord**

Voor het beleid in het basispad vormen de ramingen van de departementen het uitgangspunt. Deze beleidsuitgangspunten zijn aangeleverd ten behoeve van deze CEP-raming tot en met 19 januari. Het CPB wijkt op een aantal beleidspunten van de departementale ramingen af. Deze gevallen worden gemotiveerd in de bijlage van het Verantwoordingsdocument beschreven ([https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP-2024-Verantwoording\\_0.pdf](https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP-2024-Verantwoording_0.pdf), p. 32).

Bij het CEP raamt het CPB op een aantal dossiers een beleidsmatig verschil ten opzichte van de departementale begrotingscijfers. Bijvoorbeeld, de omvorming van ProRail tot zbo neemt het CPB niet mee omdat de implementatie onzeker is. Voor het GFPP neemt het CPB de oploop van de opschalingskorting, en de afloop van beschikbare middelen voor jeugdzorg niet mee, omdat deze starten na de regeerperiode van het demissionaire kabinet. Voor asiel gaat het CPB uit van hogere uitgaven vanaf 2027. De bijlage op pagina 32 uit het Verantwoordingsdocument bij het CEP2024 bevat een overzicht van de belangrijkste afwijkingen.

**8**

Wat is de oorzaak dat het aantal personen onder de armoedegrens in 2025 toeneemt ten opzichte van 2024 en tevens toe zal nemen in de daarop volgende jaren? Waar baseert het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) zich op bij het jaarlijks vaststellen van de armoedegrens?

### **Antwoord**

Het aantal personen in armoede neemt in 2025 toe tot 4,9% van de bevolking. Een deel van deze stijging ontstaat door beleidsmaatregelen. In 2025 neemt de eigen bijdrage in de huurtoeslag toe en worden de kindbedragen en de alleenstaande ouderkop in het kindgebonden budget met ruim 130 euro verlaagd. Ook wordt de afbouw van de bijstand (via de dubbele algemene heffingskorting in het referentieminimumloon) weer hervat na de bevroering in 2024. De stijging van armoede in 2025 komt ook doordat de stijging van de tabelcorrectiefactor (1,3%) lager is dan de stijging van de armoedegrens (3,7%). De armoedegrens stijgt daardoor sneller dan heffingskortingen, wat ook een verhogend effect op armoede heeft.

Na 2025 loopt de armoede in personen en kinderarmoede verder op. Beleidsmatig komt dit voornamelijk door de afbouw van de bijstand (via de dubbele algemene heffingskorting in het referentieminimumloon). Daarnaast ligt de toename van de tabelcorrectiefactor in die jaren lager dan de stijging van de armoedegrens. De tabelcorrectiefactor beweegt namelijk vertraagd mee met de inflatie en de armoedegrens stijgt jaarlijks mee met de inflatie plus het vijfjaarsgemiddelde van de reële consumptiegroei. Door dit verschil stijgen heffingskortingen minder snel dan de armoedegrens, wat een verhogend effect op armoede heeft.

De gebruikte armoedegrens is het niet-veel-maar-toereikendcriterium. Deze is gebaseerd op referentiebudgetten voor maandelijkse uitgaven die het SCP in samenwerking met het Nibud heeft opgesteld in 2017. Voor de jaren daarna wordt de armoedegrens geïndexeerd op basis van de inflatie (consumentenprijsindex) en het vijfjaarsgemiddelde van de reële groei van uitgaven aan basisbestedingen. In de ramingsjaren wordt de reële groei van de totale consumptie van huishoudens gebruikt in plaats van alleen de uitgaven aan basisbestedingen. Informatie over deze armoedegrens en de jaarlijkse indexatie is te vinden in het achtergronddocument van de

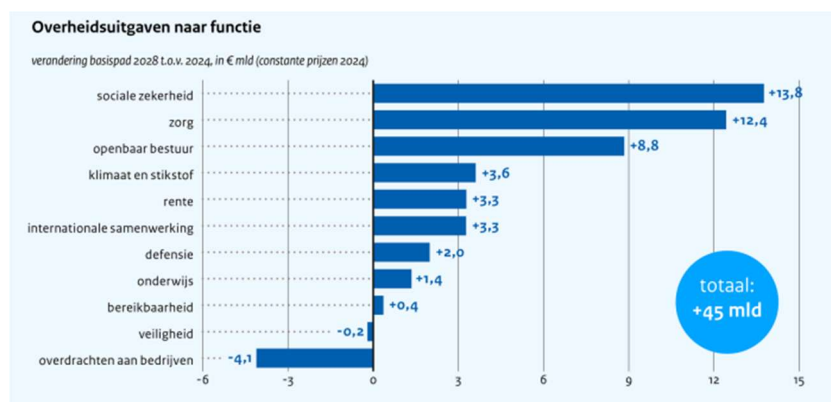
armoederaming (<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-PublicatieRamingsmethodiek-armoederaming.pdf>).

9

Op welke wijze kan de overheid haar eigen uitgaven bijvoorbeeld minder laten groeien? Met hoeveel zouden de overheidsuitgaven dan in totaal verlaagd kunnen worden?

### Antwoord

In het recent verschenen Verantwoordingsdocument ([https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP-2024-Verantwoording\\_0.pdf](https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP-2024-Verantwoording_0.pdf)) bij het CEP heeft het CPB de geraamde ontwikkeling van de overheidsuitgaven (in constante prijzen) in kaart gebracht naar functies (zie figuur hieronder). Op welk gebied uitgaven verlaagd worden, is een politieke keuze en alleen mogelijk indien begrote uitgaven nog niet verplicht zijn. Het ministerie van Financiën heeft in december een actualisatie van de ombuigingslijst gepubliceerd, die een overzicht bevat van mogelijkheden om uitgaven te verlagen (zie [Ombuigingslijst 2023 \(rijksfinancien.nl\)](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/ombuigingslijst)).



Bron: CPB

10

Wat veroorzaakt precies dat de inkomensgroep <111%WML er het minst op vooruit gaat in 2024 en het meest achteruit in 2025?

### Antwoord

De laagste inkomensgroep profiteert in 2024 van de verhoogde huurtoeslag en het verhoogde kindgebonden budget. Maar huishoudens in de laagste inkomensgroep hebben ook nadeel van het wegvallen van de energietoeslag voor minima van 800 euro. Daarnaast wordt de verhoging van de zorgtoeslag uit 2023 ongedaan gemaakt. Dit zorgt er samen voor dat deze groep er in doorsnee minder op vooruitgaat dan andere inkomensgroepen.

In 2025 neemt de eigen bijdrage in de huurtoeslag toe en wordt de verhoging van het kindgebonden budget uit 2024 deels teruggedraaid. Ook wordt de afbouw van de bijstand (via de dubbele algemene heffingskorting in het referentieminimumloon) weer hervat na de bevroering in 2024. Hierdoor neemt de koopkracht van de laagste inkomensgroep in doorsnee meer af dan de koopkracht van andere inkomensgroepen.

11

Wat veroorzaakt precies dat de inkomensgroep met kinderen er in 2025 er meer op achteruit gaat dan zonder?

### Antwoord

Dit verschil ontstaat doordat de kindbedragen en de alleenstaande ouderkop in het kindgebonden budget met ruim 130 euro verlaagd worden. Wat betreft de kindbedragen is dit het deels teruggedraaien van de verhoging uit 2024.

**12**

Waar komt het door dat de koopkracht van huishoudens er in de periode 2021-2025 op achteruit gaat?

**Antwoord**

De belangrijkste reden hiervan is dat over deze periode de inflatie (consumentenprijsindex; opgeteld 20,1%) hoger ligt dan de cao-loongroei (opgeteld 18,9%). Daardoor gaan huishoudens er in doorsnee op achteruit over deze periode.

**13**

Welke verhoging van het minimumloon is nodig om de koopkracht van alle groepen onder 280% van het WML ten minste gelijk te houden over de periode 2021-2025?

**Antwoord**

Het CPB heeft voor het CEP geen separate berekeningen gemaakt van het effect van een beleidsmatige verhoging van het wettelijk minimumloon op de koopkracht van deze groepen. Aangezien de eerste twee inkomensgroepen er in doorsnee niet op achteruitgaan, zou alleen voor de derde inkomensgroep met een verhoging van het wettelijk minimumloon de koopkracht verbeterd moeten worden. Een verhoging van het minimumloon heeft een effect op werknemers op en net boven minimumloonniveau en op uitkeringsgerechtigden. Beide groepen zijn relatief weinig aanwezig in de derde inkomensgroep (bijvoorbeeld wel doordat een minstverdienende partner een inkomen rond het minimumloon heeft). Een verhoging van het minimumloon heeft dus een beperkt effect op de koopkracht van huishoudens in deze groep.

**14**

Hoeveel winst hebben bedrijven in 2022 gemaakt? Kan hiervan een uitsplitsing zowel voor als na belasting worden gegeven? Kan een overzicht gegeven worden van alle belastingposten die dit verschil tussen brutowinst voor belasting en nettowinst veroorzaken?

**Antwoord**

Het CPB kan geen volledige uitsplitsing geven van de verschillen tussen bruto- en nettowinst. We noemen hier enkele relevante cijfers uit de Nationale Rekeningen (Bron: CBS). De brutowinst voor belasting van niet-financiële vennootschappen bedroeg in 2022 344 mld euro. De betaalde belasting op inkomen en vermogen door niet-financiële vennootschappen was 36 mld euro. De vennootschapsbelasting is hierin de grootste post.

De brutowinst is inclusief de winsten van buitenlandse dochters en het verbruik van vaste activa (de afschrijvingen). Het verbruik van vaste activa van niet-financiële vennootschappen (de afschrijvingen) betreffen 85 miljard euro.

**15**

Met welke verhoging van het WML zou armoede teruggebracht kunnen worden naar (nabij) nul?

**Antwoord**

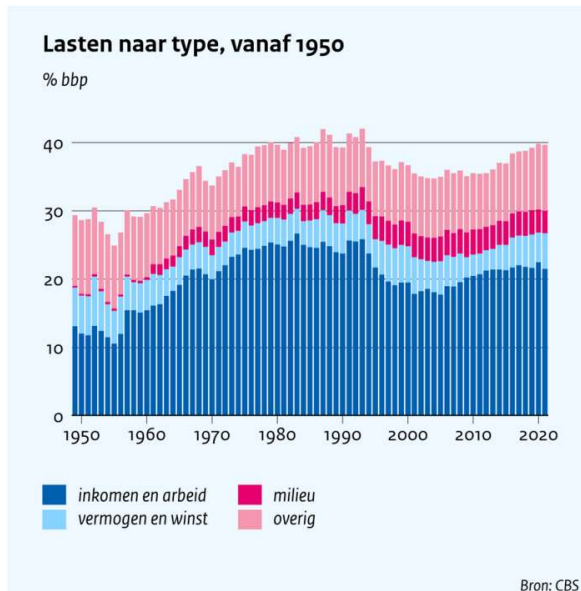
Het CPB heeft voor het CEP geen separate berekeningen gemaakt van de benodigde beleidsmatige verhoging van het wettelijk minimumloon om de armoede naar (nabij) nul te brengen. Een verhoging van het wettelijk minimumloon heeft effect op het inkomen van werknemers op en net boven minimumloonniveau en uitkeringsgerechtigden, maar niet direct op het inkomen van zelfstandigen. Omdat er elk jaar ook een substantieel aantal zelfstandigen met inkomen onder de armoedegrens uitkomt, is een verhoging van het minimumloon niet voldoende om armoede naar nul te brengen.

**16**

Hoeveel van de totale belastinginkomsten van de overheid komen uit kapitaal, hoeveel worden opgebracht door arbeid? Kan hiervan een overzicht worden gegeven van de verschuiving in dit percentage over de afgelopen 40 jaar?

## Antwoord

Uit het onlangs gepubliceerde rapport Bouwstenen voor een beter en eenvoudiger belastingstelsel blijkt dat in 2021 49% van de totale belastinginkomsten voortkomt uit belastingen op arbeid, 30% uit belastingen op consumptie en 21% uit belastingen op kapitaal. De figuur hieronder geeft een overzicht van de verdeling in de afgelopen 40 jaar (bron: <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Publicatie-De-Nederlandse-economie-in-historisch-perspectief.pdf>, figuur 5.2). Hier wordt een andere indeling gehanteerd, maar in grote lijnen komen de belastingen op vermogen en winst overeen met de belastingen op kapitaal, en de belastingen op inkomen en arbeid overeen met de belastingen op arbeid.



## 17

Waaruit bestaat de omzetbelasting? Kan een uitsplitsing gegeven worden naar welke groepen in de samenleving welk percentage hiervan voor hun rekening nemen?

## Antwoord

De omzetbelasting (ook wel de btw genoemd) is een belasting die geheven wordt op de verkoop van producten en diensten. Zij bestaat uit een algemeen tarief van 21% en een verlaagd tarief van 9% voor bijvoorbeeld voedingsmiddelen en geneesmiddelen. Daarnaast geldt er voor bepaalde goederen en sectoren, zoals kansspelen, zonnepanelen en sportclubs, een nultarief of vrijstelling. De omzetbelasting wordt voor ongeveer 55% betaald door huishoudens, 30% door bedrijven en 15% door de overheid (Bron: CBS).

## 18

Wat is de verwachte ontwikkeling van de krapte op de arbeidsmarkt over de komende decennia?

## Antwoord

Het CPB maakt geen raming van de krapte op de arbeidsmarkt. We ramen het arbeidsaanbod en de werkgelegenheid, maar geen vacatures.

De beschouwing, die bij het CEP is gepubliceerd, bevat een analyse van de huidige arbeidsmarktkrapte. Volgens deze analyse wordt de huidige krapte gedreven door de arbeidsvraag en niet door grote veranderingen aan de aanbodkant.

De arbeidsmarktkrapte zal weer afnemen door aanpassingsmechanismes in de economie. In principe geldt dat de arbeidsmarkt net als andere markten wordt gedreven door vraag en aanbod. Als de vraag het aanbod op de arbeidsmarkt overtreft, moeten werkgevers betere arbeidsvoorwaarden bieden. Betere arbeidsvoorwaarden betekenen echter ook hogere kosten voor werkgevers, waardoor die hun prijzen moeten verhogen en/of hun activiteiten afschalen. Beide leiden uiteindelijk tot een lagere vraag naar personeel. Echter, aanpassingen op de arbeidsmarkt gaan over het algemeen traag. Hoelang het precies zal duren voordat de aanpassingen hebben

plaatsgevonden, is moeilijk in te schatten. Hoewel de krapte naar verwachting zal afnemen, blijft de arbeidsmarkt de komende jaren waarschijnlijk nog wel krap.

Deze aanpassingen zien we op gang komen. In 2023 was er sprake van stevige loonsverhogingen. Naar verwachting zal dat patroon zich de komende jaren doorzetten. Ook het aandeel vaste contracten is de afgelopen jaren omhooggegaan. Tevens begint het aantal faillissementen en reorganisaties toe te nemen. De arbeidsvraag stijgt daardoor minder snel en het aantal mensen dat beschikbaar is voor ander werk neemt toe.

Ondanks dat de krapte uiteindelijk wel zal afnemen, leiden de herschikkingen niet per se tot maatschappelijk gewenste uitkomsten. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat de private dienstensector betere arbeidsvoorwaarden kan bieden dan de collectieve sector. Dat zou kunnen leiden tot uitstroom uit de collectieve sector. In de beschouwing worden aanknopingspunten voor beleid genoemd. De beschouwing is te vinden via: <https://www.cpb.nl/raming-februari-2024-cep-2024#docid-161350>

## 19

Wat zouden de kosten en opbrengsten zijn van het bevriezen van de huren voor 2024 en 2025?

### Antwoord

Het CPB heeft voor het CEP geen kwantitatieve analyse gedaan naar de gevolgen van een huurbevriezing. In algemene zin kan gezegd worden dat het bevriezen van de huren een dempend effect heeft op de inflatie, de overheidsuitgaven aan huurtoeslag, en de omzet en bestedingsruimte van woningcorporaties en overige verhuurders. Daarmee kan de maatregel een negatief effect hebben op de investeringen van woningcorporaties en overige verhuurders. De lagere inflatie heeft een positief effect op de koopkracht van huishoudens.

## 20

Wat is de ontwikkeling van de belastinggrondslag van arbeid afgezet tegen die van kapitaal over de afgelopen 40 jaar?

### Antwoord

De belastingen op arbeid en kapitaal bestaan uit verschillende belastingsoorten. Voor de belasting op arbeid gaat het onder andere om inkomsten uit box 1 van de loon- en inkomstenbelasting, de premies werknemersverzekering en de ZVW-premies. De belastingen op kapitaal bestaan uit onder andere de vennootschapsbelasting, box 2 en 3 van de inkomstenbelasting, de overdrachtsbelasting en erf- en schenkbelasting. Deze verschillende belastingen hebben verschillende grondslagen. Er bestaat dus niet één belastinggrondslag voor de belastingen op arbeid of kapitaal. Voor een overzicht van de ontwikkeling van de grondslag van verschillende van deze belastingen in de afgelopen twintig jaar verwijzen we u naar het rapport De Nederlandse belastingmix, <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-105946d9-e2a1-4a75-983a-b295b1264bc1/pdf>.

## 21

Kunt u aangeven waarom het EMU-saldo in 2025 al over de 3% gaat?

### Antwoord

Bij het afgelopen CEP wordt het EMU-saldo in 2025 geraamd op -2,0% bbp. In 2026 raamt het CPB een saldo van -3,2% bbp en vanaf 2028 raamt het CPB dat het saldo lager is dan -3,0% bbp. In 2026 verslechtert het saldo incidenteel met name vanwege de kosten voor de pensioenherziening op de begroting van Defensie (8,5 mld euro).

## 22

Kunt u aangeven hoe de fondsen en het aflopen van de fondsen voor klimaat, stikstof en wetenschap, meegenomen zijn in de meerjarige raming van het saldo en de schuld? Kunt u aangeven hoe deze fondsen zijn meegenomen in het beeld van 2032?

### Antwoord

Het CPB publiceert in het CEP geen cijfers voor de afzonderlijke jaren na 2028. Zie het antwoord op vraag 35 voor de reeksen van het Klimaat- en Transitiefonds tot en met 2028. Het CPB heeft

geen afzonderlijke boekhouding van het fonds voor onderzoek en wetenschap, maar volgt de begrotingscijfers van het ministerie van Financiën.

**23**

Kunt u bevestigen dat de buitengewone verhoging van het WML per 1 juli 2024 al meegenomen is in de koopkrachtraming?

**Antwoord**

De beleidsmatige verhoging van het wettelijk minimumloon met 1,2% per 1 juli 2024 is meegenomen in de raming.

**24**

Kunt u een onderbouwing geven waarom hogere inkomensgroepen achter zijn gebleven ten opzichte van 2021?

**Antwoord**

De hoogste inkomensgroep gaat er over de periode 2022 t/m 2025 in doorsnee met 2,5% op achteruit. In 2024 stijgt de aanvangsgrens van het toptarief in box 1 slechts gedeeltelijk mee met de tabelcorrectiefactor. Daardoor komt een groter deel van het inkomen in de hoogste schijf terecht en gaan mensen uit de hoogste inkomensgroep meer belasting betalen. Ook profiteert de hoogste inkomensgroep minder dan wel niet van de verhoogde arbeidskorting en het verhoogde kindgebonden budget, omdat beide regelingen afbouwen naarmate het inkomen toeneemt. Samen met de negatieve reële cao-loongroei over de periode 2021 t/m 2025 zorgt dit ervoor dat de hoogste inkomens hun koopkracht in doorsnee zien dalen.

**25**

Is het effect van het maatregelenpakket op koopkracht dat bij de algemene beschouwingen is aangenomen (met onder andere de verhoging maximumuurprijs kinderopvang en WML) meegenomen in de koopkrachtraming?

**Antwoord**

De maatregelen uit de Algemene Politieke en Financiële Beschouwingen met een effect op koopkracht zijn meegenomen in de koopkrachtraming.

**26**

Kunt u een onderbouwing geven waarom het aannemelijk is dat de rente in latere jaren (na 2030) blijft oplopen? Kunt u aangeven of het niet ook aannemelijk is dat de rente in latere jaren weer lager zal zijn?

**Antwoord**

De rentes in het CEP zijn gebaseerd op marktverwachtingen (futures) met betrekking tot de rentes. De futures zijn tot en met 2032 verwerkt; voor de periode na 2032 zijn geen rentes opgenomen. Op basis van de bij het CEP verwerkte futures bedraagt de lange rente voor Nederland 2,6% voor 2032 en voor de mlt-periode gemiddeld ook 2,6%. Op de lange termijn is de ontwikkeling van de rente zeer onzeker. Zie <https://www.cpb.nl/structurele-oorzaken-van-lage-rente>

**27**

Kunt u apart het effect van de stijgende zorguitgaven op het EMU-saldo in beeld brengen?

**Antwoord**

De collectieve uitgaven voor de zorg stijgen als aandeel van het bbp. De onderstaande tabel geeft de oploop van de totale collectieve zorguitgaven weer. Bij gelijkblijvende inkomsten heeft dit negatieve gevolgen voor het EMU-saldo. Echter, de hogere zorguitgaven zullen gedeeltelijk gecompenseerd worden door hogere inkomsten via de zorgpremies.



Tabel Raming collectieve zorguitgaven in euro's en % bbp

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	mld euro					
Collectieve zorguitgaven	97,9	107,0	112,7	118,7	125,1	131,8
	% bbp					
Collectieve zorguitgaven	9,5	9,9	10,0	10,1	10,3	10,4

## 28

Kunt u aangeven waarom de tabelcorrectiefactor vertraagd meeloopt met de inflatie?

### Antwoord

Artikel 10.2 van de Wet inkomstenbelasting 2001 schrijft voor dat de tabelcorrectiefactor in een bepaald kalenderjaar ( $t$ ) gedefinieerd is als de verhouding tussen enerzijds de gemiddelde afgeleide consumentenprijsindex over de achttiende tot en met de zevende aan het kalenderjaar voorafgaande maand (juli  $t-2$  t/m juni  $t-1$ ) en anderzijds de gemiddelde afgeleide consumentenprijsindex over de dertigste tot en met de negentiende aan het kalenderjaar voorafgaande maand (juli  $t-3$  t/m juni  $t-2$ ). Uit deze definitie volgt dat de tabelcorrectiefactor gebaseerd is op de vertraagde ontwikkeling van de afgeleide cpi.

## 29

Kunt u een onderbouwing geven waarom de opbrengsten van de vennootschapsbelasting (vpb) in 2023 zo hoog zijn?

### Antwoord

De opbrengst van de vennootschapsbelasting is gestegen van 30,7 mld euro in 2021 naar 38,3 mld euro in 2022 en 47,6 mld euro in 2023. Deels is dit het gevolg van beleidsmaatregelen, zoals de beperking van de earningsstripping- en verliesverrekeningsmogelijkheden in 2022 en de verhoging van het lage tarief in 2023. Ook de economische ontwikkeling heeft bijgedragen aan hogere opbrengsten doordat de bedrijfswinsten gestegen zijn. Zo waren de vpb-inkomsten uit de bedrijfstak delfstoffenwinning in 2022 en 2023 uitzonderlijk hoog door de hoge energieprijzen. Deze redenen verklaren echter slechts ten dele de toename van de opbrengsten. Zie ook het verantwoordingsdocument dat bij het CEP gepubliceerd is: [https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP-2024-Verantwoording\\_0.pdf](https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP-2024-Verantwoording_0.pdf), p. 19.

## 30

Kunt u een verklaring geven voor onderstaande verschillen in voorspellingen en realisaties

- EMU-tekort 2023: Macro Economische Verkenning (MEV): -1,6; DNB Najaar: -0,9 en CEP: -0,6?
- EMU-schuld 2023: MEV: 48; DNB Najaar: 46,8 en CEP: 46,5?
- Verschillen in de economische groei 2023: MEV: 0,7; DNB Najaar: 0,1 en CEP: 0,1?

Hoe betrouwbaar zijn bovenstaande voorspellingen voor 2028 en later? Welke aannames liggen hieraan ten grondslag?

### Antwoord

De cijfers voor het saldo en de schuld voor 2023 zijn in het CEP2024 ramingen, omdat nog niet alle realisaties over 2023 beschikbaar waren. In het Verantwoordingsdocument heeft het CPB een kader gepubliceerd over de verandering van de saldoring voor 2023 tussen de MEV en het CEP ([https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP-2024-Verantwoording\\_0.pdf](https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Centraal-Economisch-Plan-CEP-2024-Verantwoording_0.pdf), p. 23). Ten opzichte van de MEV zijn de lasten per saldo toegenomen door hogere inkomsten uit dividendbelasting, loon- en inkomensheffing en vennootschapsbelasting. De uitgaven zijn naar beneden bijgesteld vanwege lagere kosten voor het prijsplafond. Tot slot raamt het CPB ook een positiever saldo van lokale overheden. De verbetering van het geraamde saldo met 1 procentpunt, en een hogere geraamde economische groei,

verklaren samen dat ook de raming van de EMU-schuld in %bbp verbetert t.o.v. de MEV. Het CPB heeft geen verschillenanalyse gedaan met de Najaarsraming van DNB.

In de Macro Economische Verkenning (september 2023) zijn CBS-realisaties t/m het tweede kwartaal van 2023 meegenomen. Tussen de Macro Economische Verkenning en het Centraal Economisch Plan 2024 zijn de realisaties van de bbp-groei over het eerste en tweede kwartaal van 2023 licht neerwaarts aangepast. Bovenal bleek het derde kwartaal, dat in november gepubliceerd werd door het CBS, slechter dan bij de MEV geraamd: het bbp kromp, in plaats van de lichte stijging die in de MEV was voorzien. Vooral de investeringen vielen eerder en sterker terug dan geraamd.

De raming van het saldo en de schuld zijn gebaseerd op huidige besluitvorming, en kunnen in de toekomst veranderen indien er nieuwe politieke keuzes worden gemaakt. De raming kan tevens aanleiding geven tot nieuwe keuzes, waardoor het beeld van de overheidsfinanciën er anders uit kan komen te zien. De raming van de economische groei vanaf 2028 is gebaseerd op technische aannames over de groei van de arbeidsproductiviteit en het arbeidsaanbod en het niveau van de evenwichtswerkloosheid en de output gap. Deze aannames worden nader toegelicht in de concept-Macro Economische Verkenning 2024 (<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Raming-Concept-Macro-Economische-Verkenning-2024-augustus-2023.pdf>). De output gap wordt afgebouwd naar nul, op de middellange termijn voorspellen we geen conjunctuurgolven. Hierdoor kunnen individuele jaarcijfers afwijken van onze raming, en richten we ons vooral op de gemiddelde groei in de betreffende periode.

### 31

Kunt u onderstaande voorspellingen van het EMU-saldo, schuld en economische groei aanvullen met 2029, 2030, 2031:

- EMU-tekort 2028: MEV -3,6 en CEP: -3,3. EMU-tekort 2032: MEV: -4,6 en CEP: -4,6?
- EMU-schuld 2028: MEV: 54,3 en CEP 52,3. EMU-schuld 2032: 63,5 en CEP: 63,5?
- Economische groei 2028: MEV: 1,1 en CEP: 1,1?

Hoe betrouwbaar zijn bovenstaande voorspellingen voor 2028 en later? Welke aannames liggen hieraan ten grondslag?

### Antwoord

In de tabel hieronder staat de raming van het EMU-saldo en de EMU-schuld van afgelopen CEP tot en met 2032.

Tabel Raming EMU-saldo en EMU-schuld in % bbp

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
	% bbp								
EMU-saldo	-2,1	-2,0	-3,2	-2,8	-3,3	-4,0	-4,2	-4,5	-4,6
EMU-schuld	46,8	48,1	49,5	50,5	52,3	54,8	57,6	60,6	63,5

Het CPB publiceert in het CEP geen cijfers voor de bbp-groei voor de afzonderlijke jaren na 2028. Zie voor het antwoord op de vraag over de betrouwbaarheid van ramingen na 2028 het antwoord op vraag 30.

### 32

De uitgaven in de begrotingsfondsen zijn incidenteel, zijn er fondsen/uitgaven die door het CPB als structureel worden aangemerkt? Zo ja, welke? Wat is het effect als de fondsen worden opgeheven en worden overgeheveld naar de begroting (via de aanvullende post)?

### Antwoord

Voor het Klimaatfonds geldt dat de middelen zijn begroot tot en met 2030, maar dat wel verdergaande doelstellingen voor 2040 en 2050 zijn geformuleerd (zie [Analyse economische en budgettaire effecten van het coalitieakkoord \(cpb.nl\)](#), p. 26). Het CPB veronderstelt om die reden dat er na 2030 structureel uitgaven zullen zijn aan klimaatbeleid. De overige fondsen zitten incidenteel in onze raming. Het overhevelen van fondsgelden van de Aanvullende Post naar de begroting heeft geen effect op het EMU-saldo, omdat het CPB in zijn raming ook de fondsgelden op

de Aanvullende Post meeneemt voor het uitgavenbeeld. Het opheffen van fondsen zou wel een effect hebben voor het saldo. Echter, zijn de middelen uit de fondsen gedeeltelijk juridisch vastgelegd, en om die reden niet meer volledig om te buigen. Het CPB heeft bij het CEP geen analyse gemaakt van de totaal mogelijke ombuiging op fondsen. Zie de tabel bij vraag 35 voor de reeksen van het Klimaatfonds, het Transitiefonds en het Nationaal Groeifonds uit de CEP-raming.

### 33

Met welke onderuitputting houdt het CPB rekening voor de komende jaren en hoe is dit per jaar opgebouwd? Klopt het dat het CPB de onderuitputting twee keer hoger inschat dan Financiën (zie ook het FD-artikel 'Hoe demissionair ook, het kabinet timmert een begroting in elkaar' van 12 maart 2024)? Welk uitgaven komen naar verwachting nooit meer tot besteding?

#### Antwoord

In de CEP-raming wordt rekening gehouden met onderuitputting zoals in onderstaande tabel (in miljarden). Het CPB gaat uit van 15 mld euro onderuitputting in 2024. Het Ministerie van Financiën heeft bij afgelopen Miljoenennota in totaal 3 mld euro aan taakstellende onderuitputting in de begroting staan voor 2024. Daarnaast boekt het ministerie van Financiën elke jaar de in=uittaakstelling in. Het kabinet ziet dit als onderuitputting in het lopende jaar. Deze taakstelling is maximaal 1% van de begroting en wordt in de aankomende Voorjaarsnota gepubliceerd.

Tabel Raming onderuitputting

	2024	2025	2026	2027	2028
	<i>mld euro</i>				
Onderuitputting	-15,2	-14,2	-11,6	-7,7	-7,7

Het overgrote deel van de onderuitputting boekt het CPB generiek. Daarnaast raamt het CPB specifieke onderuitputting op defensie en infrastructuur. Voor deze laatste twee uitgavencategorieën verwacht het CPB wel dat deze in latere jaren alsnog tot besteding komen.

### 34

Kunt u in cijfers uitdrukken welk effect diverse maatregelen hebben gehad op het verlagen van de armoede? Welke kabinetsmaatregelen hebben de armoede juist verhoogd?

#### Antwoord

Het CPB heeft voor het CEP geen separate berekeningen gemaakt om het effect op armoede per maatregel in cijfers uit te drukken. Het effect op armoede voor de grootste structurele maatregelen in de periode 2021 t/m 2025 kunnen wel kwalitatief beschreven worden:

- De beleidsmatige verhogingen van het wettelijk minimumloon in 2023 en 2024 verlagen de armoede
- De verlaging van de eigen bijdrage in de huurtoeslag verlaagt de armoede
- De verhoging van de kindbedragen in het kindgebonden budget verlaagt de armoede
- De verlaging van de alleenstaande ouderkop in het kindgebonden budget verlaagt de armoede
- De verhoging van de arbeidskorting in 2023 en 2024 verlaagt de armoede
- De afbouw van de bijstand (via de dubbele algemene heffingskorting in het referentieminimumloon) verhoogt de armoede
- De in het coalitieakkoord voorgenomen halvering van de jonggehandicaptenkorting wordt teruggedraaid, dit verlaagt de armoede
- De afschaffing van de bruto AOW-toeslag (IOAOW) in 2025 verhoogt de armoede
- De verhoging van de kinderbijslag in 2024 verlaagt de armoede

### 35

Kunt u per jaar inzichtelijk maken hoe de uitgaven t/m 2035 oplopen binnen de begrotingsfondsen (klimaat-, transitie- groei- en defensiefonds) en tevens aan sociale zekerheid en zorg, asiel en defensie? Kunt u in cijfers uitdrukken welk effect dit expansieve beleid heeft op het EMU-saldo en de EMU-schuld?

### Antwoord

Het CPB publiceert in het CEP geen cijfers voor de afzonderlijke jaren na 2028. De toenemende uitgaven aan de genoemde fondsen en functies hebben een saldooverslechterend effect, waardoor ook de EMU-schuld toeneemt. Indirect leiden toenemende uitgaven ook tot oplopende rente-uitgaven. De oploop in uitgaven ten opzichte van het bbp geeft de saldo-effecten weer en daarmee ook het effect op de EMU-schuld.

Onderstaande tabel geeft de uitgaven weer in miljarden binnen de fondsen, en voor de uitgaven aan sociale zekerheid, zorg en defensie, volgens de afbakening van het CPB. Asieluitgaven vallen onder de functie openbare orde en veiligheid en worden niet apart in kaart gebracht.

Tabel Raming uitgaven binnen begrotingsfondsen

	2024	2025	2026	2027	2028
	<i>mld euro</i>				
Sociale Zekerheid	128,9	135,9	149,2	151,0	157,5
Zorg	107,0	112,7	118,7	125,1	131,8
Defensie ( <i>incl. defensiematerieelfonds</i> )	15,9	16,4	17,2	18,6	19,8
Openbare orde en Veiligheid ( <i>incl. asiel</i> )	19,3	19,4	19,6	20,7	21,1
Klimaatfonds	3,0	3,8	6,5	5,2	4,5
Nationaal Groeifonds	1,6	1,5	1,8	2,1	2,0
Transitiefonds	1,3	1,5	3,3	3,3	3,3

### 36

In hoeverre houdt u bij de berekening van de inflatie rekening met een hogere energierekening in de komende jaren, zoals gesteld wordt door verschillende energiebedrijven? Kunt u een schatting maken van hoe hoog de inflatie zal zijn als hier wel rekening mee wordt gehouden? Zie ook het Telegraaf-artikel 'Energierkening komende jaren fors omhoog: ook middeninkomens vaker in de problemen' van 5 februari 2024.

### Antwoord

In de raming blijven de variabele leveringstarieven voor consumenten in 2024 en 2025 min of meer stabiel, maar deze energietarieven liggen op een hoger niveau dan vóór de energieprijsschok (zie figuur 1.5 in CEP 2024 - Verantwoording). Daarnaast stijgt in de ramingsperiode het gemiddelde energiebelastingtarief op gas en lopen ook de vaste energiekosten (waaronder de netbeheerkosten) op. Al met al is er in de raming inderdaad sprake van een blijvend hogere energierekening ten opzichte van de situatie in 2021.

### 37

Kunt u per jaar een overzicht geven van hoe hoog de gemiddelde energierekening in de periode 2021- 2024 was/is? Kunt u hierbij tevens per jaar uitsplitsen hoe de energierekening is opgebouwd (btw, overheidsheffingen, leveringskosten, netbeheerkosten, et cetera)?

### Antwoord

Zie onderstaande tabel.

Tabel Energierkening huishoudens

	2021	2022	2023	2024
	<i>bedragen in euro's</i>			
<b>Gas</b>				

Transport (netbeheerkosten)	155	158	180	192
Levering (vaste en variabele kosten)	385	930	770	648
Energiebelasting (tot en met 2022 inclusief ODE)	583	522	556	648
<b>Elektriciteit</b>				
Transport (netbeheerkosten)	213	221	283	344
Levering (vaste en variabele kosten)	202	447	431	360
Energiebelasting (tot en met 2022 inclusief ODE)	300	141	260	205
<b>Algemeen</b>				
Belastingvermindering energiebelasting	-462	-682	-493	-522
Btw	289	235	417	394
<b>Totale energierekening</b>	<b>1665</b>	<b>1972</b>	<b>2403</b>	<b>2268</b>

De totale energierekening hangt af van de prijzen (inclusief belastingen) en het verbruik. Bron prijzen: CBS (<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85592NED/table?dl=A22E0>) en CPB. Bron verbruik: CBS en PBL (<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/diversen/2024/de-energierekening-januari-2024/2-energierekening-van-januari-2024-daalt-met-ruim-300-euro-op-jaarbasis-door-lagere-prijzen-en-verbruik>; figuur 2.2). De jaargemiddelde prijzen betreffen hierbij rekenkundige gemiddelden. Omwille van de separate presentatie van de btw zijn de overige onderdelen van de energierekening uitgedrukt exclusief btw. Door afronding tellen de onderliggende bedragen niet precies op tot het totaal.

### 38

Hoe hoog waren de incidentele meevallers dividendbelasting, de loon- en inkomstenheffing en de vennootschapsbelasting?

#### Antwoord

De opbrengst van de dividendbelasting, loon- en inkomensheffing en vennootschapsbelasting in 2023 is in totaal 9,9 mld euro hoger dan geraamd tijdens de MEV2024. Per saldo zijn de totale belasting- en premieontvangsten in 2023 5,8 mld euro hoger dan bij de MEV geraamd werd. Zie onderstaande tabel voor een uitsplitsing per belastingsoort. Het is nog niet eenduidig te bepalen welk deel van de hogere opbrengsten structureel en en welk deel incidenteel van aard zijn. De hogere ontvangsten in de dividendbelasting zijn waarschijnlijk grotendeels het gevolg van anticipatie op de introductie van een tweede tariefschijf in box 2 van de inkomensheffing per 2024 die ten tijde van de MEV nog niet bekend was.

Tabel Verschillen tussen CEP24 en MEV24, belastingramingen

	MEV 2024	CEP2024	Vershil
<i>mln euro</i>			
Dividendbelasting	6,4	11,6	+5,2
Loon- en inkomensheffing	125,6	129,2	+3,6
Vennootschapsbelasting	46,4	47,6	+1,2

### 39

Welke kabinetsmaatregelen en aangenomen amendementen tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen en Algemene Financiële Beschouwingen leiden er precies toe dat de koopkracht van de laagste inkomensgroep verbetert? Welke kabinetsmaatregelen zorgen juist voor koopkrachtverslechtering van de laagste inkomensgroep? Kunt u hier een overzicht van geven?

#### Antwoord

Er zijn geen aparte berekeningen per maatregel uit de Algemene Politieke Beschouwingen en Algemene Financiële Beschouwingen gemaakt wat betreft het effect op de koopkracht (van de laagste inkomensgroep). Er kan wel een kwalitatieve duiding van het effect op koopkracht gegeven worden per maatregel.

De volgende maatregelen zorgen voor een koopkrachtverbetering van de laagste inkomensgroep:

- De beleidsmatige verhoging van het wettelijk minimumloon met 1,2% per juli 2024
- Indexeren bruto AOW-toeslag (IOAOW) in 2024
- De verhoging van de kinderbijslag met ruim 22 euro per kwartaal in 2024
- De verhoging van de maximum-uurprijzen in de kinderopvangtoeslag per 2024
- In de afgelopen Augustusbesluitvorming is het tarief van de mkb-winstvrijstelling verlaagd van 14% naar 12,7% voor 2024 en de jaren daarna. In de Algemene Politieke Beschouwingen en Algemene Financiële Beschouwingen is het tarief voor 2024 verhoogd naar 13,31%. Ten opzichte van de koopkrachtraming in de Macro Economische Verkenning 2024 zorgt deze maatregel voor een koopkrachtverbetering.

De volgende maatregelen zorgen voor een koopkrachtverslechtering van de laagste inkomensgroep:

- Verhoging van het tarief in box 3 naar 36% per 2024
- De beperking van de tabelcorrectiefactor die gebruikt wordt in de inkomstenbelasting gaat van 9,9% naar 9,61% in 2024

De start van de uitfasering van de inkomensafhankelijke combinatiekorting (IACK) wordt van 2025 naar 2027 uitgesteld. Ook geldt de uitfasering vanaf nu ook voor bestaande gevallen, dus ook voor huishoudens die in 2024 al een of meerdere kinderen t/m de leeftijd van 12 jaar hebben. Voor tweeverdieners die een kind krijgen in 2025 of daarna is dit een koopkrachtverbetering, omdat zij hierdoor wel voor de IACK in aanmerking komen. Voor huishoudens die al in 2024 een of meer kinderen t/m een leeftijd van 12 jaar hadden, is dit een koopkrachtverslechtering, omdat zij wel door de afbouw van de IACK geraakt worden.

### 40

Hoe hoog is de tabelcorrectiefactor in de periode 2022 – 2025 (graag per jaar aangeven)? Leidt een lagere tabelcorrectiefactor in 2025 en eventueel 2024 tot een lastenverhoging voor burgers? Zo ja, wat is dan de totale lastenverhoging in 2024 en 2025 als gevolg van het toepassen van een lagere tabelcorrectiefactor?

Antwoord: De tabelcorrectiefactor voor de periode 2022-2025 is te vinden in tabel x. Een verlaging van de tabelcorrectiefactor leidt per definitie tot een lastenverzwaring, omdat heffingskortingen en schijfgrenzen minder hard stijgen, waardoor mensen meer belasting gaan betalen (zie ook vraag 5). In 2024 is de indexatie in de inkomstenbelasting beperkt tot 1,0961 in plaats van de tabelcorrectiefactor. Dit levert structureel 250 miljoen op, zie de Tweede Nota van Wijziging bij het Belastingplan 2024 (<https://open.overheid.nl/documenten/6fdded76-f6b5-48fb-8f66-898122a189c6/file>).

Tabel De tabelcorrectiefactor voor 2022 t/m 2025

	2022	2023	2024	2025
Tabelcorrectiefactor	1,013	1,063	1,099	1,013*

\* De tabelcorrectiefactor voor 2025 bevat een raming en is nog niet definitief vastgesteld.

#### 41

Kunt u per groep toelichten wat de oorzaak is dat de lage- en (hoge) middeninkomensgroep, gepensioneerden en gezinnen met kinderen er in 2025 qua koopkracht op achteruit gaan?

#### Antwoord

Voor de uitleg waarom huishoudens in de laagste inkomensgroep in 2025 hun koopkracht in doorsnee zien afnemen, zie het antwoord op vraag 10.

De middelste inkomensgroep ziet zijn koopkracht in doorsnee dalen in 2025. De voornaamste reden hiervan is dat de stijging van de tabelcorrectiefactor (1,3%) lager is dan de inflatie (consumentenprijsindex; 2,8%) en de cao-loongroei (3,9%). Heffingskortingen en bepaalde toeslagen stijgen daardoor minder hard dan het prijsniveau en mensen komen eerder in een hoger schijftarief terecht.

Gepensioneerden zien hun koopkracht om dezelfde redenen dalen als de middelste inkomensgroep. Bij gepensioneerden speelt ook mee dat de indexatie van aanvullende pensioenen (2,6%) iets lager is dan de inflatie (2,8%). Daarnaast wordt de bruto AOW-toeslag afgeschaft. Voor de uitleg waarom gezinnen met kinderen in 2025 hun koopkracht in doorsnee zien afnemen, zie het antwoord op vraag 10.

#### 42

Wat is de oorzaak dat werkenden, gepensioneerden, twee- en alleenverdieners en gezinnen (met en zonder kinderen) in de periode 2021 – 2025 er qua koopkracht op achteruit zijn gegaan? Kunt u dit per groep toelichten?

#### Antwoord

De belangrijkste reden hiervan is voor alle genoemde groepen dezelfde: over deze periode ligt de inflatie (consumentenprijsindex; opgeteld 20,1%) hoger dan de cao-loongroei (opgeteld 18,9%) dan wel de indexatie van aanvullende pensioenen (opgeteld 17,4%). Per groep zijn er koopkrachtrelevante beleidsmaatregelen die ook een rol spelen bij de koopkrachtverandering over deze periode:

- Werkenden, tweeverdieners en alleenverdieners: zij profiteren van de verhoging van de arbeidskorting in 2023 en 2024 en de beleidsmatige verhoging van het wettelijk minimumloon in 2023 en 2024.
- Gepensioneerden: zij profiteren van de verhoging van de AOW-uitkering vanwege de koppeling met het wettelijk minimumloon
- Gezinnen met kinderen: zij profiteren van de verhoging van de kindbedragen in het kindgebonden budget over deze periode

#### 43

Hoe hoog zijn de jaarlijkse rente-uitgaven in de periode 2023 - 2032 (graag per jaar aangeven)?

#### Antwoord

Het CPB publiceert in het CEP voor de rente-uitgaven geen cijfers voor de afzonderlijke jaren na 2028. Zie onderstaande tabel voor de raming van de jaarlijkse rente-uitgaven zoals opgenomen in het CEP2024.

Tabel Raming rente-uitgaven per jaar

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rente-uitgaven (mld)	6,8	8,1	8,6	9,9	11,5	12,6

#### 44

Wat zijn de meest effectieve maatregelen om armoede onder Nederlandse huishoudens te verlagen?

#### Antwoord

De (kosten)effectiviteit van verschillende beleidsopties op het aantal personen in armoede en kinderarmoede is berekend in bijvoorbeeld de CPB-doorrekening voor de commissie Sociaal Minimum ([https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB\\_Publicatie-Doorrekening-](https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB_Publicatie-Doorrekening-)

[beleidsopties-voor-terugdringen-armoede.pdf](#) ) en Kansrijk armoedebeleid  
(<https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-SCP-Kansrijk-armoedebeleid.pdf> ).